Шочмо эл, порылык да чын верч!
Будь★готов

Ямде лий

38-ше (3789) №,
2026 ий **25 сентябрь,**
кугарня

0+

1933 ий 1 февраль годсек лектеш

Пиал – пашаште да тунеммаште

Воспитатель – изи ӱдыр-рвезе-влаклан поро тунык-тышо, ӱшанле энгертыш, сай йолташ да пример. Йошкар-Оласе 53-шо номеран «Изи патыр» йочасадыш «Грация» группыш коштшо ньога-шамыч Регина Германовна Хлыбовам (снимкыште) лач тыгай енлан шотлат да моткоч аклат.

3

Оля Майкован фотожо.

2027 ийын икым-ше пелийжылан «Ямде лийлан» возалтса. Ак – 578 тенгеат 16 ыр. Индекс – П4696.

Редакций гоч под-пискым ышташ лиеш. Ак – 200 тенге. Электрон подпискым ышташ йӧн уло. Редакцийыш йыҥгыртыман.

Возалтше-влак коклаште лотерей модышым эртарена. Квитанцийым редакцийышке колтыман.

Рекламе.

Марий мурым рӱж йоҥгалтареныт

Кострома олаште школ хор-влак коклаште «Поют дети России» VIII всероссийский фестиваль эртаралтын. Тушко Йошкар-Оласе Бауман лицей пеленысе «Лира» йоча сымыктыш школын «Узоры» калык муро хоржо **(снимкыште)** ушнен да «Народные школьные хоры средних и старших классов» таҥасыште кумшо верым сеҥен налын.

Конкурсыш ушнышо 14 коллектив кече еда усталыкшым ончыктен, мастер-класслаште улан тунемын. Кажнылан тӱрлӧ вере концертым ончыкташ пиал шыргыжалын: сарзе академийыште, ветеран-влаклан госпитальыште, геронтологический рӱдерыште да оласе тунык-тымо тӧнежлаште. Марий ӱдыр-рвезе-влак «Майский» усталык пӧртыштӧ выступатленыт. «Узоры» хор марла, рушла мурылам калык ончыко луктын. Репертуарышт гыч «Олыкшат кумда» мурым фестивальын гала-концертыштыже 400 наре йоча пырля йоҥгалтарен.

Тунемше ден кугыеҥ-влакын кыртмен, ваш умылен пашам ышт-тымышт ты коллективлан сеҥымашке шуаш полшен.

– Кеҥеж каныш годымак конкурслан ямдылалташ тӱҥалынна. Репетициймым кажне кечын эртаренна. Йошкар-Ола гыч Кострома марте кужу корно икшыве-шамычым лӱдыктен огыл. Миен шумеке, верысе ик лагерьыш вераҥденыт. Икшыве-влакым тамлын пукшеныт, дискотекым эртареныт, кином ончыктеныт. Чылалан моткоч келшен.

Конкурс кокымшо кечынже лийын. Хорын участникше-шамыч кум мурым йоҥгалтареныт. Усталыкыштым жюри кӱкшын аклен. Гала-концертлан тӱрлӧ калык гыч лекше йоча-влак шке калык тувырыштым чиеныт. Могай сылнын койын! А сценыште нылшӱдӧ йочан пырля мурымыжо кажне ончышын кумылжым савырен, – ойла «Лира» йоча сымыктыш школышто вокалым тунык-тышо С.Ю.Орлова.

Оля МОШКИНА.
Фотом «Лира» йоча сымыктыш школын архивше гыч налме.

Шарнена да кугешнена

Кугу Ачамланде сарыште элым аралыше, Афганистаныште, Чечен Республикыште кредалше да СВО-што вуйым пыштыше землякна-влак лӱмеш мемориал комплексым Кугу Шалыште шукерте огыл почыч. Калык лыҥ погынен. Уна-влакат толыныт. Кугыеҥ-шамыч патырна-влакым шарнаш да нунын дене кугешнаш кӱлмӧ нерген эше ик гана ушештарышт. Купсола школышто тунемше-влак сылнымут пӧлекым ямдыленна. Мый, мутлан, Муса Джалильын сар нерген «Чулочки» почеламутшым лудым.

Элеонора НИКИТИНА.
Морко, Купсола.

РОССИЙЫСЕ УВЕР

«Мурзилка» журнал «В сказочном мире Щелкунчика» усталык конкурсым увертарен. Сӱретым, сылнымут произведенийым але вес пашам contest@murzilka.org адрес дене электрон почтыш 5 октябрь марте колтыман.

6-16 ияш ӱдыр-рвезе-влаклан мастарлыкыштым «Нарисуй географа 2.0» йоча сӱрет конкурсышто тергаш йӧн уло. Пашам 4 ноябрь марте колтыман. Тӱрыс увер – drawgeo.rgo.ru сайтыште.

Школышто тунемше, студент, еш коллектив, солист-влак «Этномириада» тӱнямбал конкурс-фестивальыш ушнен кертыт. 17 ноябрьыште Озаҥ олаште эртаралтеш. Йодмашым Etnomiriada@yandex.ru адрес дене электрон почтыш 17 октябрь марте налыт.

МАРИЙ ЭЛЫСЕ УВЕР

Тунемше-влакын всероссийский олимпиадышт радамыште «Фестиваль возможностей: пробуй свои силы» мероприятийла Марий Элыште икымше гана эртаралтыт.

28 сентябрь марте «Марий куштымаш арня» акций лиеш. Марий муро почеш куштымым видеош войзыман да #НеделяМарийскогоТанца, #Тывырдык хэштегла дене «ВКонтакте» соцкылыш вераҥдыман.

Ешда волонтёр, йӱла ден тӱвырам аралыме пашам шукта але спорт дене пеҥгыде кылым куча? Тугеже 16 октябрь марте «Навигатор йолташ» конкурсыш йодмашым колтыза. Кумда увер – «ВКонтакте» соцкылысе «Навигаторы детства | Республика Марий Эл» тӱшкаште.

Икымше туныктышо гай

Воспитательын кечыже вашеш, пеледыш аршашым налын, пагалыме Лидия Геннадьевна деке унала тарванышым **(снимкыште)**. Л.Г.Чимакова мыйын воспитателем лийын. Мый тудым икымше туныктышемлан шотлем. Лидия Геннадьевнан эртарыме занятийже-шамычым, поро койыш-шоктышыжым кызытат шарнем. Тудо Сотнур селасе йочасадыште ятыр ий пашам ышта. «Мый йоча-шамычым моткоч йӧратем, – пашаж нерген ойла пагалыме воспитателем. – Коллективыште икте-весым умылен пашам ыштена. Ача-ава-шамыч дене вашкыл пеҥгыде. Йоча-влак ойыртемалтше койыш-шоктышан улыт. Кажныжым шекланен шукташ, йӧраташ кӱлеш. Профессием келша. Вес пашаште шкемым ом уж».

Лидия Геннадьевнам пайрем дене саламлем. Тазалыкым, пиалым, куаным тыланем.

Рафаила ДМИТРИЕВА.
Волжский, Сотнур.
Фотом еш архив гыч налме.

Авам – воспитатель

Мыйын авам Эльвира Геннадьевна **(снимкыште)** Пӧтъял школ пеленысе йочасадыште пашам ышта. Тудо моткоч поро, лыжга, но пеҥгыдын йодшо. Мый авам дене кугешнем. Кеч-кунам поро ой-каҥашым пуаш ямде. Школым тунем пытарымеке, тудын гай воспитатель лияш шонем. Кызытат авам деке пашашкыже чӱчкыдын коштам. Мыланем йоча-шамыч дене жапым эртараш келша.

Авамым пайремже дене шокшын саламлем. Чыла сайым тыланем.

Юлия ГУРЬЯНОВА.
Волжский, Пӧтъял школ пеленысе Йоча усталык пӧрт.
Фотом еш архив гыч налме.

У шулдырым пӧлеклен

10-12 сентябрьыште Йошкар-Олаште Юл кундем федерал округысо йоча сымыктыш школлакын конференций-форумышт эртаралтын. Марий Эллан латныл кундем гыч уна-шамычым вашлияш пиал шыргыжалын. Нуно усталык шӱлышан ӱдыр-рвезе-влакым вияҥдыме, туныктымо методике да моло нергенат мутланеныт.

8-10 сентябрьыште И.С.Палантай лӱмеш тӱвыра да сымыктыш колледжын Национальный сымыктыш гимназийыштыже илыш шолын. Репетиций-влак лийыныт, 400 утла йоча кугу сценыш лекташ ямдылалтын. Нунын коклаште меат, Волжский районысо ӱдыр-влак, лийынна. Э.Сапаев лӱмеш Марий кугыжаныш опер да балет академический театрыште мураш – кугу чап, но чон садак вургыжын. Туге гынат ме кандаш мурым моткоч сылнын йоҥгалтаренна. Тыгай кугу мероприятийыш логалмем усталык аланыште вияҥаш у шулдырым пӧлеклен.

Марина СТЕПАНОВА.
Волжский, Упшер.

Ушан ой

Пашам ышташ чон дене модын,
Чон тулым чӱкташ илышлан.

Геннадий ОЯР.

Пиал – пашаште да тунеммаште

Тӱҥалтышыже – 1-ше лаштыкыште.

27 сентябрь – воспитательын да йочасад пашаеҥ-шамычын кечышт.

Регина Хлыбова – Кужэҥер округ Ӱштымбал ялын шочшыжо. И.К.Глушков лӱмеш Оршанкысе шуко профилян колледжын выпускникше. Марий кугыжаныш университетыште тунеммыж годым йочасадыш пашам ышташ пурен. Ача-ава-влак дене пеҥгыде кылым ыштен, пашажым кумшо ий ворагдара.

– Йочам годым тукым шольо-шӱжар-влакым онча полшенам. Уремыште изирак-шамычым модыктен моштенам. Нуно йырем эре погыненыт. Садланак, очыни, «воспитатель лият» манмым кугыеҥ-влак деч чӱчкыдын колынам, – ойла Регина Германовна. – Кызыт воспитательлан кугыжаныш документлам сайын палыман, ньога-шамычым жапын йодмыжым шотыш налын туныктыман. Психологий да педагогике аланыште шке шинчымашым эреак нӧлтыман. Пӱсӧ уш-акылан, волгыдо тӱняумылымашан, чолга ньога-влак кажне кечын кумылем нӧлтат да ойырен налме пашаштем куаным пӧлеклат.

Самырык воспитатель чулым койышан. Воспитанникше-шамычат, тудым ончен, эре ончылно лияш тыршат. Спортышто шуаралтыт, усталык конкурслаште мастарлыкыштым ончыктат. «Ямде лий» газет денат кылым кучат. Мутлан, Полина ден Милена авашт полшымо дене редакцийыш икмыняр гана заметкым колтеныт.

– Марий воспитатель деке логалмылан моткоч йывыртенна. Ӱдырем ден Регина Германовна чӱчкыдын марла кутырат. Тиде йылмым вияҥдаш, тудын дене кугешнаш йӧным ышта, – палдара Полинан аваже Диана Мамаева.

Регина Германовнам да чыла воспитатель-влакым пайрем дене саламлена. Йӧратыме пашада куаным кондыжо!

Оля МАЙКОВА.

Йодышлан вашеште – шочмо кундемым шымле

Йошкар-Оласе Бауман лицейысе дистанционный тунемме рӱдерын тунемшыже ден туныктышыжо-влак математике заданиян ойыртемалтше икмыняр сборникым савыктеныт. Йоча-шамычым Кугу Ачамланде сар, Сталинград кредалмаш, Марий Элын рӱдолаже, округ ден районлаже, пӱртӱс поянлыкше да пошкудо республикла дене палдараш оҥай йӧным темлат. Йодыш-влак гоч!

«Математическое путешествие по родному краю» – тыге маналтеш 2024 ийыште лекше икымше сборникышт. Тудым ятырын ямдыленыт. Тунемше-влак коклаште Матвей Дудиным, Алексей Волковым, Софья Мадигуловам палемдыман. Кызыт нуно 11-ше классыште тунемыт. Туныктышо-шамыч Е.А.Беловолова, Е.А.Жигалова, Л.А.Чугунова, И.В.Яковлева чот тыршеныт. Лицей директор Григорий Ефимович Пейсахович пеш кугу полышым пуэн. Автор-влак Марий Эл да пошкудо республикла нерген уверым кычалмышт годым книгалам, газет ден журналлам, документ-шамычым лаштыкленыт, интернетлан эҥертеныт, шке эскерымыштым шотыш налыныт.

– Проектын тӱҥ шонымашыже – математике ден краеведенийым ушаш. Йодышышто шочмо республик нерген пример пуалтеш гын, тиде йочам шотлаш веле огыл, шке кундемым шымлаш тарата. Сборник 2-6-шо класслаште тунемше ӱдыр-рвезе-влаклан келшен толеш, – ойла проектын ик вуйлатышыже, учитель-дефектолог Елена Андреевна Жигалова. – 2025 ийыште «Необычный задачник военной памяти: вклад Марийской АССР в Великую Победу» пашам сывыктенна. Шукерте огыл «Герои и народы в битве за Сталинград» сборник лектын.

Бауман лицейын директоржо Г.Е.Пейсахович да икымше собрникым ямдыныше-влак.

Бауман лицейысе дистанционный тунемме рӱдерыште шинчымашым погышо Ярослав Ожиганов сборникым ужшо йоча-влак кокла гыч икымше лийын. Тудлан заданий-влакым тергаш ӱшаненыт.

– Мыланем ола нерген проектыш ушнаш да математике задаче-влаклан вашмутым кычалаш темленыт. Пеш йывыртенам. Йошкар-Ола да Марий Эл нерген ятыр оҥайым пален налынам. Математикым йӧратыше, шочмо кундемым шымлыше ӱдыр-рвезе-влаклан ты сборникым налманак. Тергыме годым изирак лийынам, кызыт шымше классыште тунемам. У сборник-шамычлан йодыш-влакым ямдылаш ынде шке полшем, – палдарыш рвезе.

Оля МАЙКОВА.
Фотом лицейын архивше гыч налме.

Сборник гыч икмыняр йодышлан вашмутым пуыза.

Йошкар-Оласе тӱҥ почто оралтын сӱретшым «Столицы автономных советских социалистических республик» марке серийыш савыктеныт. Тудын акше 40 ыр лийын.

Йодыш: тиде могай ийыште лиймым пален налаш манын, уравненийым шотлыза: 50+(2х – 3)= 3967.

Кужэҥер округ Кугу Лаждӱр ял Лаж эҥер серыште верланен. Ты кундемыш илаш толшо еҥ-влак кокла гыч икымше семын Яндыганым, Эшпай ден Очийым палемдат. Кызыт нунын лӱмеш корем, кӱвар, эҥер да молат улыт.

Йодыш: Йошкар-Ола гыч Кугу Лаждӱр марте – 98 километр. Машина ик шагатыште 70 километрым кудалеш гын, ял марте миен шуаш мыняр жап кӱлеш?

Йошкар-Оласе историй тоштер 1996 ий 30 сентябрьыште почылтын. Тудым купеч Т.В.Чулковын суртыштыжо вераҥденыт. Ты кок пачашан оралтым йошкар кермыч гыч 1911 ийыште чоҥымо.

Йодыш: тоштерыш шуматкечын 41 еҥ толын, рушарнян – 54. Каныш кечылаште тӧнежыште мыняр уна лийын?

«Шӧртньӧ шыже» теме дене урок

Педагогике науко кандидат, Россий Федераций общий образованийын почётан пашаеҥже, Марий Эл Республикысе образованийын сулло пашаеҥже, Йошкар-Оласе 21-ше номеран Семёновка школышто туныктышо **О.Н.ВАСЕНИНА** ямдылен.

1 **Диалоглан йодышым келыштарыза.**

–_____
– Мый кеҥеж каникул жапыште «Рвезылык» паша да каныме лагерьыште лийынам.
–_____
– Жапым пеш веселан да оҥайын эртаренам.
–_____
– Ме пакчаште тӱрлӧ сомылым ыштенна: вӱдым шавенна, шӱкшудым сомыленна.
–_____
– Яра жапыште йӱштылаш коштын улына.
–_____
– Лагерь деч вара ковам дене ялыште каненам.
–_____
– Ковам дене коктын чодырашке поҥгым, емыжым погаш коштын улына.
–_____
– Кенеж каникул мыланем пеш келшен.

2 **Яра верлаш келшыше мутым возыза.**

Шӧртньӧ ... толын. Пушеҥге-влак ..., ..., ... тӱсан улыт. Южгунам ... йӱреш, юалге ... пуалеш. Кайык-влак ... элыш чоҥештат. Кече койын ... . Йоча-влак кажне эрдене ... вашкат.

3 **Текстым лудса. Текст почеш сӱретлаште могай пеледыш улмым палыза. Тендан школышто эше могай пеледыш кушкеш, палдарыза.**

Мемнан школ ончылно пеледыш клумбо-влак улыт. Кажне кеҥежым тушто тӱрлӧ пеледыш шинчам куандара. Клумбышто астра, роза, висвис, лилий, георгин, ирис пеледыт. Шокшо кеҥеж кечын пеледыш тӱшкаште мӱкш-влак мӱйым погат. Дежурный-шамыч клумбышто шӱкшудым сомылат, вӱдым шават, мландым пушкыдемдат.

4 **Сӱрет-влакым ончыза. Икте-весе деч мо дене ойыртемалтыт? Шыже толмо дене пӱртӱс кузе ваштал теш? Кажне сӱретлан кум ойлончым возыза.**

5 **Калыкмутын мужыржым кычалза.**

1. Шошым вашке, шыжым куане.	А.Осенних дней двенадцать видов.
2. Шыже велеш кармат чот пурлеш.	Б. Осень и ворона хвалит.
3. Шыже кече латкок тӱрлӧ.	В. Осенью небо опускается.
4. Шыжым коракат мокта.	Г. К осени мухи сильно кусаются.
5. Шыжым кава ӱлыкӧ вола.	Д. Весной торопись, осенью радуйся.

6 **Шыже нерген калык пале-влакым лудса. Эше могайым паледа, ешарыза.**

Шыжым кайыккомбо-шамыч кычкырен каят гын, шыже кужу лиеш, шып каят гын, шыже кӱчык лиеш.

Шыжым покшым возеш гын, игече ояра.

Пызлыгичке шуко – йӱран шыжылан.

7 **Шыжымсе пайремлам ойырыза да ойлончо-влакым чоҥыза.**

Аван кечыже, Шинчымаш кече, У ий, Марий Элын шочмо кечыже, Сеҥымаш кече, Илалше-влакын кечышт, Рошто, Калык-влакын икоян улмо кече.

Российыште шыжым ... пайрем-влакым эртарат.
Марий Элыште шыжым ... пайрем-влакым эртарат.
Мемнан школышто шыжым ... пайрем-влакым эртарат.

Серызын пӧлекше – йоча почеламут

Марий поэт, Россий писатель ушемын еҥже, Марий Эл Республикын сулло туныктышыжо, Шернур район Кожласола ялын ӱдыржӧ Зинаида Васильевна Ермаковам (снимкыште) республикыште шукын палат. Тудо кугыеҥ ден йоча-влаклан ятыр почеламут сборникым пӧлеклен. 3.Ермакован шочмыжлан 28 сентябрьыште 80 ий темеш. Чапле лӱмгече вашеш поэт дене чон почын мутланышна.

– Зинаида Васильевна, Те поэзий жанрыште кыртмен пашам ыштенда, кызытат тыршеда, шонем. Почеламут чондам мо дене сымыстарен?

– Кызыт у почеламут-влак огыт шоч, изиш «йогыланем». Чодырашке, эҥер воктеке коштам. Иктаж-мом коклан гына сералтем. Мый почеламутым изинек лудаш йӧратенам. Ятыр руш, марий автор-шамычым шергалынам. Марисола школышто 8-ше классыште тунеммем годым Миклай Казаков дене вашлиймаш чонеш келге кышам коден. Сцене гыч почеламутым лудмыжым ӧрын колыштынам, мотор марий тувыржым онченам. Мӧҥгӧ мийымеке, тыге шоналтенам: «А мо? Нуно возат гын, ала мыят кертам?» Тыге пӧртна воктене шогышо писте, кок куэ нерген йӱдвошт возенам.

– Кажне еҥ почеламутым серен ок керт. Тудым шочыкташ кугу кумыл але возаш тӱҥалше йочалан туныктышын энгертышыжат кӱлеш.

– Моткоч чын шонымаш. Тунемшылан туныктышын энгертышыже чот кӱлеш. Почеламутым возымашын шке техникыже уло. Шуко йоча мутым шындыл кая, а чын серен ок мошто. Мыйым 9-10-шо класслаште марий йылме ден литератур уроклам серызе Анатолий Павлович Березин туныктен. Тудо сылнымут кружокым почын. Тушко мыят коштынам. Сай шинчымашым налынам да энгертышым шижынам.

– Теат ятыр еҥлан сылнымутыш корным почында. Тачысе кечын тунемшыда-влак дене кугешнеда?

– Мый ятырышт дене кугешнем. Марий Элын калык писательже Зоя Дудинам, серызе, прозаик, Марий Эл Республикысе тӱвыран сулло пашаеҥже Юрий Соловьёвым, поэт, кусарыше, тыгак Марий Эл Республикысе тӱвыран сулло пашаеҥже Светлана Григорьевам (Архипова) поснак палемдыме шуэш. Тылеч посна шанчыеҥ, спорт мастер тунемшем-шамыч дене моткоч кугешнем.

– Те йоча-влаклан ятыр почеламутым пӧлекленда. Нунылан возаш койыш-шоктышыштым палыман, нунын семын шонкалыман. Тыланда туныктышылан ятыр ий пашам ыштымыда чот полшен, очыни.

– Пеш чот полшен. Икшывылан возаш эн чот йӧсӧ. Йоча дене йоча лийын моштыман. Тудо иктаж мутетым огеш умыло гын, тетла лудмымат кудалта. Йочалан пеш эскерен возыман.

– Жапше годым пырысда-влак ятыр почеламутын геройышт лийыныт. Икмыняр пырысым ашнеда ыле, кызытат чондам куандарат?

– Мыйын кызытат кок пырысем ушо: Моисей ден Муся. Коктынат шеме-шеме, кужу пунан, пешак мотор улыт. Ончылнем шинчаш моткоч йӧратат. Чынжымак, пырысем-влак почеламутемын геройышт лийыныт. Марусь пырысем чояк ыле. Холодильникым почеш да эн тамлыжым шкаланже луктеш. «Чоя Марусь» лӱман почеламут сборникемат уло.

– Возаш тӱҥалше-влаклан могай ой-каҥашым пуэда?

– Шуко лудман. Мый шке жапыштыже лудаш чот йӧратенам. Семён Николаевым, Альбертина Ивановам эн чот куанен лудынам. Семён Вишневскийын «Пиал» поэмыжым йоча-влак ончылно эсогыл наизусть каласкалем ыле.

– Зинаида Васильевна, шушаш лӱмгечыда дене шокшын саламлена! Пеҥгыде тазалыкым, кужу ӱмырым, чон ласкалыкым, вуй ӱмбалне яндар кавам, илыш куаным тыланена!

– Тау!

Христина АЛЕКСАНДРОВА мутланен.
Авторын фотожо.

Зинаида ЕРМАКОВА

Чоя Марусь

Вурсалташ кеч ок йӧрате,
Ӱчызӧ коклан лиеш.
Ӱстембак кӱзен, рат дене
Тарелкам терген лектеш.

А шижеш гын тамлым-тамлым,
Вигак Мусьлан кудалта.
Вара веле шканже налын,
Кӱварваке тӧршталта.

Вет оза ок вурсо шкетшым:
Когылян чыташ – пустяк.
Йолташ верч тырша Марусьна,
Чоялан моткоч уста.

Мончаш пурто

Лавырген кужу пунем,
Мый мончашке пурынем.
Пӧртыштет садак ом код,
Тӱнӧ пий денат ом мод.

Йӧратем мый мушкылташ,
Йӧратем ару кошташ.
Лойгалтеш тек
шем пунем,
Ловык лияш
ом тунем.

Телылан ямде улына

Школышто пакчалан кугу тӱткышым ойырена. Йыраҥлаш пареҥгым, кешырым, ушменым, шоганым, чеснокым шындена. Тылеч посна олма сад ден шоптыр пакча уло.

Сентябрьын икымше арняштыжак пареҥгым погышна **(снимкыште)**. Ик тунемшын ачаже трактор дене луктын пуыш. Паша куштылеме: ме ойыркален веле погышна. Пакчасаска умен шочын. Вес ийлан урлыкашымат, кочкаш йӧршымат мешаклаш оптышна. Кумдык изи огыл гынат, пашам вашке мучашлышна. Калыкыште арам огыл тыге ойлат: «Тӱшкаште – вий». Сай игечылан кӧра йошкарушменымат, кешырымат поген нална. Телылан витамин ямде!

Татьяна МИХЕЕВА.
Татарстан, Агрыз, Буймо.
Фотом школ архив гыч налме.

Историйым шергалына

1914 ий 26 сентябрьыште Николай Ивановын вуйлатыме руш войска Галицийский кредалмаште австро-венгр войскам кырен шалатен.

***

2022 ий 30 сентябрьыште Донецк ден Луганск калык республик-влак, Запорожский ден Херсон кундемла Россий Федерацийыш ушненыт.

Электротулым аныклыза

М. Шкетан лӱмеш Марий кугызанлыш драме театр
Марийский национальный театр драмы им. М. Шкетана
ШЫЖА ОКТЯБРЬ

1	чт 18:00	СПАСТИ КАМЕР-ЮНКЕРА ПУШКИНА / История одного несостоявшегося подвига	М. Хейфец	Цех-зал, 12+, 1 ч. 45 м.
3	шм 16:00	АВА каПИтАЛ / Материнский капитал	В. Матвеев	16+, 2 ш.
4	вс 11:00	ВСЕЙ СЕМЬЁЙ В ТЕАТР ЗОЛУШКА / Сказка	По мотивам сказки Ш. Перро	6+, 1 ч.
4	вс 16:00	ПРЕМЬЕРА СВОБОДНАЯ ПАРА / Комедия	Дорио Фо, Франка Рамэ	Цех-зал, 18+, 1 ч. 20 м.
8	из 18:00	ПРЕМЬЕР КУБИК МЕТРИ / Драме	З. Долгова	12+, 2 ш. 20 м.
10	шм 16:00	ПРЕМЬЕР В.А. Пектеевым шарныме лӱмеш КОЛУМБ / Драме	Санин Вачи	16+, 3 ш.
11	вс 11:00	ВСЕЙ СЕМЬЁЙ В ТЕАТР ВОЛШЕБНАЯ ЛАМПА АЛАДДИНА / Музыкальная сказка	А. Чупин	6+, 1 ч. 10 м.
16	кг 18:00	ПРЕМЬЕР ПАЛАНТАЙ / Драме	Г. Горделя	12+, 1 ш. 40 м.
17	шм 16:00	КАЧЕ ПАЗАР / Женитьба	Н. Гоголь	12+, 2 ш. 30 м.
18	вс 11:00	ВСЕЙ СЕМЬЁЙ В ТЕАТР СЕРЕБРЯНАЯ ПАМПАЛЧЕ / Мюзикл	З. Долгова, С. Яндукова	6+, 1 ч. 20 м.
20	чт 18:00	ПРЕМЬЕРА ЗАПИСКИ ЮНОГО ВРАЧА / По рассказам М. Булгакова	Инсценировка С. Щеглова	Цех-зал, 12+, 1 ч. 25 м.
24	шм 16:00	Роман Алексеевын юбилей касше ТЕАТР ДА ИЛЫШ		6+
25	вс 11:00	ВСЕЙ СЕМЬЁЙ В ТЕАТР ЛУЧШЕЕ ЛЕКАРСТВО ОТ ЗЛОБЫ / Волшебная сказка	И. Цунский	0+, 1 ч. 10 м.
28	чт 18:00	ПРЕМЬЕРА СВОБОДНАЯ ПАРА / Комедия	Дорио Фо, Франка Рамэ	Цех-зал, 18+, 1 ч. 20 м.
29	из 18:00	КАВАСЕ АЛАША / Музыкальный комедий	А. Яковлев, С. Тимошенко	12+, 2 ш. 40 м.

Реклаге.

Театрын художественный вуйлатышже – Марий Элын калык артистше Роман Юрьевич Алексеев
БИЛЕТЫМ НАЛАШ 8(8362)78-13-78 SHKETAN.RU
СПЕКТАКЛИ ИДУТ С СИНХРОННЫМ ПЕРЕВОДОМ НА РУССКИЙ ЯЗЫК

Закупаем
ЛИПОВЫЙ МЁД
250 руб. за кг
Минимальный объем 400 кг
Сами приезжаем, тара на обмен, деньги сразу.
Тел. 8-965-356-57-14
Цена на дату публикации
Реклама.

0+
Ямде лий
Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерыме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404, 2023 ий 22 сентябрьыште пуымо.

Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.
Директор – Е.И.КУЗНЕЦОВ.
Тӱҥ редактор– Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1500 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак: Марий Эл Республикысе Тӱвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве, Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл Республикысе «Марий Эл» увер агентстве» КАУ, 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20-шо пӧрт. Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме.
Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Печатьыш пуымо жап – 14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын шонымашышт тӱрлӧ лийын кертыт. Серыш-влак мӧҥгеш огыт колталт. Ак – кутырен келшыме почеш.

vk.com/yamde_lii
t.me/yamdelii
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

«Сад-пакча ден чодыран сийже»

У конкурс

Алина ГУСАКИНА.
Звенигово, Кожласола.

«П» буква дене

Поҥго погымаште

Плагий павай, пылшовычым пидын, поҥгым пога. Пылан пагытыште поснак пундыштӱҥвоҥго пошен. Пошкудо Павылат, пакчасаскам, пареҥгым пӧртйымак пуртен, поҥгылан писын погыныш. Пеленже – Пыжик пийже. Плагий пӱкшермыште пӱкшымат погыш, поҥгылан пиже. «Плагий пошкудо, поҥгым поген пытаретыс», – пыльген пелештыш Павыл. «Пырчын-пырчын пырля погена, пундыштӱҥвоҥгыжо пытыдыме. Почиҥгасе пӱртӱсна, пӱнчерна, пистерна пеш поян», – палемдыш Плагий. Поҥгым пырля погышт, парнялаштат поҥго пушан. «Плагий, пӱтӧ пагытыште поҥго пайдале», – порын пелештыш Павыл. Плагий павайлан пӧртӧнчыкшак поҥгым пуртен пуыш. «Покролан пашам пытарена, пайремым пырля палемдена, Печукланат поҥгым пуэна», – пелештыш Плагий павай.

8-ше классыште тунемше-влак. Волжский, Сотнур.

Сӱретым чиялтыза

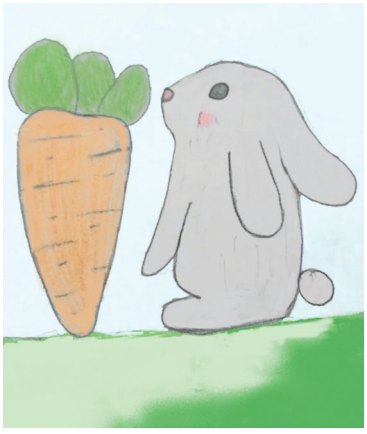
Рвезылан поҥго марте миен шуаш полшыза

Палаш онай

Изи да онай янлык

- Кроликын тӱнямбал кечыже сентябрьын нылымше шуматкечынже палемдалтеш. Тений ты кече 26-шо числалан логалеш.
- Пӱйышт ӱмырышт мучко кушкеш. Шумаш манын, эре иктаж-мом нултат.
- Шинчашт вуйын кок могырешыже верланен. Тыге нуно йыр ончен кертыт. Нер мучашыштым гына огыт уж.
- 90 сантиметр кӱшкӧ да 3 метр торашке тӧрштен кертыт.
- Кугу йӱк деч лӱдыт.

Ярослава СЕМЁНОВАН сӱретше. Морко, Арын.